

Současná americká kulturní studia: pohled z Evropy

„5th Annual Meeting of Cultural Studies Association“, Oregon, USA, Portland State University, 19.–21. 4. 2007.

Americká CSA (Cultural Studies Association) své páté každoroční setkání uspořádala letos v dubnu ve státě Oregon, kde se hostitelem pravidelné celonárodní konference stala Portland State University. Po konferenci Crossroads (loni se konala v Istanbulu, příští rok bude v Kingstonu na Jamajce), která je nejvýznamnějším setkáním „provozovatelů“ a sympatizantů kulturních studií, je sraz americké kulturní asociace hned ve druhé lize prestižních vědeckých fór.

Americká kulturní studia, jak potvrdila i dramaturgie posledního mítinku, mají širší rejstřík než evropské pojetí oboru. Jejich stávající diverzita současně také dokumentuje ústup mediální problematiky z pozice jakéhosi erbovního a v některých obdobích takřka výlučného tématického zaměření (typického zejména pro britská a skandinávská kulturní studia 80. let minulého století). Ve třech dnech se sešlo 89 panelů, ale jen 17 se jich týkalo médií, nadto v nejširším slova smyslu včetně technologických rozhraní, virtuálního prostoru, celebritizace nebo popmusic studies. Současnost amerických kulturních studií tak odráží dva jevy: trvale širší záběr kulturních studií, který zde vždy překračoval rámeček zájmu o média, a také jistou únavu či rozpačitost nad bádáním o médiích. Druhým syndromem začala v 90. letech trpět i evropská kulturní studia, poté, co se dostala do slepé uličky rozprava o pojmu ideologie a co byla metodologicky i konceptuálně napadena etnografie publika, aniž by na její místo nastoupil stejně atraktivní ekvivalent. (Nejznámější pilíř kritiky etnografie je zřejmě McGuiganova kniha *Cultural Populism* z roku 1992).

Pro současná americká kulturní studia je nadto samozřejmě typické intenzivní prožívání události z 11. 9. 2001, které svým způsobem představují začátek letopočtu i v kulturní analýze, takže do ní vstupují nová témata (v rámci tzv. Post 9/11 Discourse) a ta zavedená (multikulturalismus, etnicita, bezpečí každodennosti) se „pře-počítávají“ podle nového měřítka. Tento trend otevřeně vyjadřoval úvodní panel *Reframing Terrorism*, kterým byl otevřen první den konference, a také panely zabývající se rezonancí základního otřesu v konkrétních kulturních sférách, např. panely *Entertaining Fear* nebo *The Aesthetics and Politics of War*. V neposlední řadě sem patří i příspěvek Charlotte Biltekoff *The Terror Within: Obesity in Post 9/11 U.S. Life*, který zkoumal podíl obezity na konstituci smyslu společnosti po útoku na WTC v souvislosti s tím, že boj s nadváhou je ve Spojených státech chápán jako válka s domácím terorem.

Ze sekce věnovaných médiím je nutné jmenovat např. *Social History on Television*, které předsedala slavná Janet Staiger, jež přednesla příspěvek o společenské konverzaci nad seriálem *Zákon a pořádek*. Pro Američany je vůbec typické, že se jejich vystoupení i v rámci obecného zadání *Social History on Television* týkaly sociální pozice konkrétních pořadů amerických televizních sítí – další dva příspěvky se zabývaly jedním z prvních sitcomů ze šedesátých let *Gilligan's Island* a nukleárně katastrofickým sci-fi seriálem *Jericho*. Panel *Radio History* byl složen z příspěvků, které naši chronologickou historiografii připomínaly mnohem více – referovaly například o osobnostech, jako byli rozhlasový producent z dob počátků amerického rádia Samuel „Roxy“ Rothafel či Archibald MacLeish, rozhlasový utopista a umělecký dramatik s představami o využití rozhlasu při vokálních experimentech a masových uměleckých projektech.

Výzkumy publika nikdy americká kulturní studia výrazně nezaměstnávaly, a tak je tomu i v současnosti. Cele jim byla věnována jen sekce *Home Spaces*, a to z hlediska domestikace technologií a jejich užití při konstrukci smyslu každodennosti. V této sekci měla velký úspěch Mary Kearneyová s příspěvkem *Productive Spaces: Girl's Bedrooms as Sites of Cultural Production*. Z artefaktů, rozhovorů a pozorování jejího výzkumu vystupuje dívčí pokoj už ne jako místo konzumace hry s hotovými, často sexistickými objekty (panenky Barbie), ale jako prostor komunikace pomocí nových médií či užití technologií tradičně připisovaných maskulinnímu zájmu.

Studium publika se dostalo na program také v rámci panelu *Reality TV*. Benjamin Medeiros v příspěvku *Non-Fiction Reception Theory and the Emotional Rhetoric of Reality TV* obhajoval termín „postdokumentární kultura“, s nímž přišel John Corner (2002). Medeiros se také zabýval nutnými změnami v teorii recepce, k nimž by mělo dojít v souvislosti s rozvojem formátu non-fiction, konkrétně se zvyšujícími se potřebami publika kontrolovat a ovlivňovat výslednou podobu pořadů typu reality TV. Belgický kolega Nico Carpentier a jeho student Wim Hamnot (dva z celkem čtyř evropských účastníků na srazu amerických kulturalistů) prezentovali výzkum postavený na bázi focus groups s účastníky belgické reality show *Jan Publik*, v níž dvacet „obyčejných“ lidí jednou týdně laicky diskutovalo o daném politickém tématu. Carpentier a Hamnot se zajímali zejména o televizní artikulace fenoménu „obyčejných“ lidí – vycházeli přitom z teze Chantal Mouffeové, podle níž není politika izolovanou oblastí, ale rozměrem všeho, co děláme, a připomněli také užitečný Dahlgrenův termín „vox-pop pořad“, označující zvláštní kategorii reality TV. (Dahlgren 1995; Mouffe 2005) Belgická televize v daném pořadu prezentovala obyčejné lidi v kontrastu s experty a celebritami, přičemž

„plebs“ předváděla jako dezorganizované, apolitické, bezmocné, neznámé, spontánní a nevzdělané.

Mediální problematice v tradičním slova smyslu byl věnován také panel *Television Analysis*, který řídila autorka článku a vystoupila v něm s příspěvkem *Work Without Wealth, Wealth Without Work: Ideology Implementation in Communist and Post-Communist Television Serials*. Také další dva účastníci, Solen Sanli-Vasquez z New School for Social Research a Jamie Nasser z University of Southern California, se zabývali televizní pop-kulturou. Solen Sanli-Vasquez s příspěvkem *Media, Gender and Class: Prospects for Social Change in Turkey* reflektovala turecké televizní talk-shows, které zdánlivě dávají slovo ženám vyprávějícím o domácím násilí a dalších represivních momentech ženské zkušenosti, de facto však podle autorky násilí na ženách normalizují, obracejí jej v individuální historky a upírají mu feministický kontext nutné sociální změny. Jamie Nasser vystoupil s příspěvkem *Problems with Progress: Celebrating Age Regression and Male Degradation in Mexican Television Comedy*. Analyzoval specifické momenty dvou mexických televizních komedií z produkce společnosti Televisa, které podle jeho názoru shodně příznakově pracují se zesměšňováním dospělých mužských postav tak, že dospělí muži hrají děti nebo ženy. Tento narativní prvek spojil s teoriemi modernizace třetího světa a vyložil jej jako zvláštní rys mexického diskurzu ve vztahu k rozvoji a pokroku. Popírání lineárního toku času od nižšího stádia k vyššímu (dětství a dospělost) a karikatura mužského principu neboli symbolu pokroku je podle něj projevem rozporuplného mexického vztahu k procesu modernizace.

Ostatní sekce, které se přímo – a mnohdy ani nepřímo – netýkaly mediální komunikace, ukázaly na obrovské tematické rozpětí amerických kulturních studií, nebo snad na obrovskou šíři americké definice

toho, co do kulturních studií spadá. Jinými slovy vše, od „agricultural studies“ a „food critique“ až po tradiční témata související s rasou, etnicitou, genderem, identitou či prostorem. K těm se konec konců od 90. let po „šoku“ ze zhroucení mýtu etnografie publika obrací i evropská kulturní studia. (viz např. Morley 2000)

Irena Reifová

Literatura

- Corner, J. 2002. „Performing the Real: Documentary Diversions“. Pp. 255–269 in *Television & New Media*, r. 3, č. 3.
- McGuigan, J. 1992. *Cultural Populism*. London: Routledge.
- Morley, D. 2000. *Home Territories: Media, Mobility and Identity*. London: Routledge.
- Mouffe, Ch. 2005. *On the Political*. London: Routledge.
- Dahlgren, P. 1995. *Television and the Public Sphere, Citizenship, Democracy and the Media*. London: Sage publications.